

## Nr 195.

Av herr **Andersson** i Grimbo, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 24, angående vissa frågor rörande tillämpningen av föreslagen lag om upplåtelse under åborätt av viss jord m. m.*

Det nu föreliggande förslaget om införande av åborätt på kronojord lider av två fel, som måste bortarbetas, innan förslaget av riksdagen godkännes. Det ena är, att det vid upplåtelsen ej lämnas spekulanten *full frihet att välja* antingen åborätt eller äganderätt, det andra, att, om vid första upplåtelsen åborätt valts, det vid ny avgälds bestämmande 20 år efteråt må stå innehavaren öppet att förvärva lägenheten med äganderätt till det pris, som vid första saluvärderingen angavs.

Det måste nämligen tydliggöras för dessa spekulanter, att kronan ej vill vinna på deras kostnad och arbete, utan att värdestegringen må oavkortad komma dem själva till godo. Den som känner arrendatorsklassen vet, att det i synnerligen många fall förhindrar en arrendator att verkställa nyodling eller på framtiden siktande förbättringar, om han känner på sig, att det är någon annan, som jämte honom lika mycket eller kanske i än högre grad skall hava nytta därav. Ingen må heller förtänka, att den, som får personligen bära dagens tunga och möda och som tvingas att ur en karg jord frambringa skördar och rätt tillvarataga och mödosamt föryttra desamma, blir i viss grad egoist, en egenskap, som ej torde vara främmande även för andra människor. Kapitalknappheten, de dryga räntorna och svårigheten att få låna ligga också som en svår hämsko i vägen. Erfarenheten har också lärt, att, där åborätt förut förekommit och varit förenad med inspektioner och dessas bestämmanderätt i fråga om nybyggnad, det alltför lätt blivit eftersatt att reparera eller i rätt tid nybygga. Exempel torde ej heller i detta nu vara så sällsynta, att man ej skulle kunna åskådliggöra detta med talande bevis. Om man nu kompletterade förslaget med tydliga bestämmelser härutinnan, så finge spekulanten redan från början träffa sitt val efter egen önskan; och om han bestämt sig för åborätten, men i fortsättningen genom personlig erfarenhet och ökad kapitaltillgång kommit till den uppfattningen, att äganderätt vore att föredraga, om han då kunde få övergå till äganderätt och slippa alla inspektioner och nyvärderingar, så skulle väl detta blott kunna medföra allmän belåtenhet. Att salupriset redan från början angives, blir ju ett tydligt bevis för honom, att kronan ej vill vara med och dela förtjänsten på de förbättringar, som han själv åstadkommit.

Ökad taxering och ökade skatter är ju den vinst kronan har att inhösta. Men att kronan därutöver skulle kunna och även borde vara den, som upphämtade vinsten av "oförtjänt värdestegring", bör man alldeles bestämt avstå ifrån, ty dels blir det synnerligen svårt att rättvist bestämma, vad som är det ena eller det andra; vidare blir det antagligen mycket små vinster att göra, och sist, men icke minst, förtager en sådan bestämmelse lätt arbetshåg och initiativkraft hos innehavaren. Bland de hörda myndigheterna har just kammarkollegium — som sammanfattning av gjorda uttalanden? — gjort sig till målsman för en sådan uppfattning. I kungl. prop. nr 22 (sid 84) framhåller nämnda myndighet: "Valet av upplåtelseform — besittnings- eller äganderätt — borde bliva fullt och uteslutande beroende av förvärvarens vilja. Den som antagits till åbo borde ock, så snart han kunde och så önskade, sättas i tillfälle att utbyta sin besittningsrätt mot full äganderätt".

Genom det tillägg, som av mig föreslås, skulle man avlägsna varje på förhand lätt förefintlig misstanke, att olika regeringar skulle stanna vid olika *tillämpning* av författningen och givetvis föredraga den ena upplåtelseformen framför den andra. Jämväl skulle man vid tillämpning av § 4 i de nya "grunderna" slippa befara, att vid kommande riksdagar, där styckningsförslag komma före, principstrider alltjämt skulle behöva förekomma om de nya upplåtelseernas natur: äganderätt eller åborätt.

Med anledning av det anförda får jag föreslå, att i det genom kungl. propositionen nr 24 framlagda förslaget till grunder för upplåtelse från vissa kronoegendomar av (jordbruks) lägenheter under äganderätt eller ock åborätt följande tillägg av riksdagen måtte beslutas:

§ 3. Förslag — — — — försäljnings- och arrende-  
värden.

Förvärvaren må i fråga om den föreliggande upplåtelsen själv avgöra, om han önskar upplåtelsen med äganderätt eller åborätt enligt 1926 års lag.

Har vid första upplåtelsen formen åborätt kommit till användning, må vid ny avgälds bestämmande åborättsinnehavaren äga rätt att enligt vederbörande Konungens befallningshavandes närmare bestämmelser få inköpa sin lägenhet till det saluvärde, som vid upplåtelsen var angivet.

Skulle ändring i annan hithörande författning erfordras, torde utskottet formulera sådan.

Stockholm den 22 januari 1926.

*Herman Andersson.*